

Klikatá cesta Heleny Foltánové k tvorbě hraček

V desátém pokračování volného seriálu věnovaného tvůrcům a výrobcům hraček, v jejichž produkci jsou i takové, které mají oprávnění užívat označení „Správná hračka“, se po čase vrátíme zase k hračkám textilním. V lednu 2014 jsme na str. 40–43 tohoto časopisu (ročník III, č. 5) psali o nabídce firmy NOE. V předešlých textech bylo také často zmiňováno Hračkobraní, festival hraček z přírodního materiálu, probíhající každoročně na počátku července na zámku v Kamenici nad Lipou.

PHDr. OSKAR BRŮŽA

Zaměření této přehlídky, původně otevřené i obchodním firmám a dovozčům hraček, se postupně zúžilo na prezentaci originální tvorby spojené s vlastní produkcí. Hračkobraní je i místem odborných diskusí, korigování různých nápadů a také místem k vyhledávání objektů ke každoročnímu hodnocení „Správná hračka – vybráno odborníky“.

I Textilní hračky HELI z nábytkových potahů

Ze zaměření Poradce plyne, že si všimáme hlavně hraček určených ke kolektivní hře. Pro textilní hračky, snad s výjimkou maňásků, není takové využití typické. Mají spíš určení privátní a často jsou jako mazlíčci brány do postýlek. A přece! Jedním z účastníků posledních ročníků Hračkobraní byla i firma HELI z Jihlavy. Jde o rodinnou firmu, jejíž návrhářkou i výrobcem je paní Helena Foltánová ve spolupráci se svým manželem. Textilní hračky HELI zaujmou už při prvním pohledu především použitým materiálem. Jde o nábytkové potahy, tedy **materiál sice nezvyklý, ale tvárný, barevně různorodý a vysoce odolný**. Jeho užití lze charakterizovat i jako **vysoce šetrné k životnímu prostředí**, protože do posledního kousku využívá nepoužitelné zbytky z nábytkářské výroby, jinak určené k pouhé recyklaci. Na loňském XXI. ročníku vyhlášení nových držitelů oprávnění

užívat značku „Správná hračka“ se mezi ně zařadil i jejich set devíti textilních kuželek s míčkem, dodávaný ve vkusné dřevěné bedničce.

I Nápaditý set pohádkových kuželek

Správnými hračkami jsou ty, které splňují stanovená kritéria, z jakéhokoliv materiálu, vyrobené v tuzemsku nebo z dovozu. Zaměření Hračkobraní je užší. Prezentuje především domácí produkci z přírodních materiálů. Set kuželek HELI je sympatický tím, že jde o hračku určenou **jak k individuální, tak ke kolektivní hře**. Kuželky by mohly být – jako je tomu u těchto her běžné – všechny stejné, ale set je tvořen velikostí a tvarem stejnými, ale výrazem individualizovanými exempláři. Původně to měla být skutečně jen hra. Kuželky by děti rozstavily na koberec, určily by si vzdálenost a míčkem by se je snažily porazit. Základní sestavu tvoří **princezna, král, královna, šašek, chasník nebo princ, dívka, vodník, čert a ježibaba**, k tomu **textilní míček**. Individualizace kuželek z nich ale zároveň dělá postavičky, s nimiž si děti mohou hrát. Mohou si je pojmenovat podle potřeby a i jinak je začlenit do vlastních her a příběhů. S kuželkami lze také **hrát divadlo**.

Kuželky jsou poměrně stabilní, vhodné pro interiér, nejlépe s kobercem. Jsou příjemné na omak a bezpeč-

né, protože neobsahují žádný kovový nebo jiný pevný konstrukční prvek. Spoje jsou šité, pouze oči jsou lepené. Tvarově stabilní výplň tvoří rozcupované a dobře napěchované polyesterové rouno. Kuželky se dobře čistí, stejně jako potahy na nábytku, a jsou prakticky neznečiitelné.

I Životní příběh jihlavské rodačky Heleny Foltánové

To, že by někdy v životě navrhovala a zhotovovala hračky, jihlavskou rodačku Helenu Foltánovou (rozenou Procházkovou) ani nenapadlo. Jako malá holka ráda četla a kreslila, ale třeba šatičky na panenky jako její vrstevnice nikdy nešila. Četba a láska ke knihám vyústila v přání studovat střední školu knihovnickou a s knihami a péčí o ně spojit svůj další život. Počet úspěšných zájemců o studium však převýšil možnosti školy a mladá Helenka ke studiu přijata nebyla.

O její budoucnosti za ni rozhodl otec a přihlásil ji do tehdy prestižního učiliště v Třešti, kde se vyučila **pánskou krejčovou**. Nebylo to lehké učení v konkurenci se spolužačkami, které si už dávno předtím šily na sebe šaty a k řemeslu měly blízký vztah. Její výsledky v teoretických a všeobecných předmětech byly proto mnohem

lepší než v praktické výuce. Zkoušky však zvládla a výuční list obdržela. V podniku získala pracovní místo, ale nadřízení rozpoznali její schopnost samostatné tvorby a umožnili jí **vystudovat oděvní průmyslovou školu v Jihlavě-Helenině**. Pro Helenu měla maturita velký význam, pro podnik už tolik ne, protože se vdala, měla tři děti a po mateřské dovolené se již zpátky nevrátila. Využila empatie a schopnosti komunikovat s lidmi a přijala **místo v pečovatelské službě v Jihlavě**. Při svých pochůzkách se seznámila s mnoha starými lidmi a náhoda tomu chtěla, že ji jedna z klientek přemluvila, aby práci se starými lidmi zaměnila za práci s dětmi, které potřebují pomoci.

Helena Foltánová se stala **vychovatelkou v dětském domově Zámeček v Jihlavě**, určeném k převýchově mladých delikventů do 16 let. Přitom dálkově vystudovala **pedagogickou školu** a získala druhou maturitu. Na deset let práce v domově vzpomíná ráda. Nezáleželo jen na životní zkušenosti, ale i na pocitu užitečnosti a uspokojení. S domovem spolupracuje dodnes. Pro fotbalovou sportovní soutěž mezi domovy, která se koná pod názvem Jihlavský stříbrný míč vždy v dubnu, zhotovuje hlavní cenu – velký míč s ručičkami a nožičkami, a také medaile, včetně „bramborových“, pro ty méně úspěšné.

I Zrod firmy HELI

Tak by to asi zůstalo dodnes. Jenže v životě se objevují náhody – a náhody zase přejí připraveným. A Helena Foltánová připravena byla. Měla výtvarné

schopnosti, byla vyučena řemeslu, měla životní zkušenosti jak z výchovy vlastních dětí, tak z práce v dětském domově. Té náhodě zase napomohl její otec. Rodina jezdila na dovolenou do kempu u Stráže nad Nežárkou. Bylo to v roce 1993, kdy ji její otec požádal, aby pro správce kempu zhotovila nějakého maskota. I ušila medvídka, pak polštářek s kapsičkou pro medvídka a šila dál. Výletníkům, kteří chodili kolem, se její práce líbila a vyzvídali, proč se tomu nevěnuje víc a proč si od ní nemohou něco koupit. Doba byla pro podnikání příznivá, ohlasy pozitivní, a tak to Helena Foltánová zkusila, zprvu souběžně s prací v dětském domově, od roku 1996 už naplno jako firma „Helena Foltánová – HELI“.

Většinou tvoří a pracuje sama, ale příležitostně spolupracovníka a prvního kritika má ve

svém manželovi, který je i spoluautorem několika návrhů hraček, kde se dobře uplatní jeho smysl pro realitu (koník, pes, hroch). V nabídce HELI jsou **drobné i větší figurky, zvířátka, polštářky, maňásci, hrací deky, kapsáře a rámované obrazy z různých textilních**

materiálů, které jsou pečlivě vybírány. O jejich kvalitě svědčí fakt, že výrobky HELI obdržely certifikát pro používání dětmi bez omezení věku (0+).

I Střihy = základní firemní bohatství

Na počátku všeho je nápad, kresba, skica. Metodou pokus-omyl vznikají střihy, které jsou základním firemním bohatstvím. Helena Foltánová totiž nepracuje na „sklad“, ale **každou objednávku zhotovuje individuálně**. Tento způsob má sice oproti sériově vyráběným hračkám značné nevýhody, v něčem je ale jedinečný – každá realizace bez výjimky nese její autorový rukopis. Vždy lze mezi nimi nalézt drobné rozdíly, jež jsou důsledkem ruční práce od prvního střihu po poslední steh. Na internetové stránce www.heli-hracky.cz, kterou spravuje její syn, jsou vzorky všech nabízených produktů (zvířátka, polštářky, postavičky, doplňky, hry). Zobrazena je základní verze, jejíž střih je uložen v archivu firmy, ale provedení se může lišit použitým materiálem, barevností nebo přáním zákazníka. Proto nepřekvapuje všeobecná informace na jejím webu, že realizace probíhá až po přijetí objednávky, s poznámkou, že „na kvalitě se vyplatí pár dní počkat“.

A charakteristika hraček HELI slovy autorky? „Sou tvořené srdcem, od návrhu po poslední steh. Bez nadsázky mohu říct, že ke každé mám osobní vztah, v průběhu tvoření beru každou mnohokrát do ruky, než ji pustím ‚do světa‘. Spoléhám hodně na svoji intuici a schopnost odhadnout, co se bude dětem líbit. Někdy překvapivý, ale zároveň milý je fakt, že mé výrobky jsou velmi dobře přijímány i dospělými. A co považuji za největší ocenění a pochvalu? To, když si dítě vezme hračku ode mne do postýlky. Všichni dobře víme, jaké hračky se berou na spaní – přece ty nejmilejší.“

S autorkou, jejími hračkami i s oceněným setem kuželky se můžete setkat například na již X., jubilejním Hračkobraní, které proběhne na zámku v Kamenici nad Lipou ve dnech 8.-12. července 2015.

Autor je tajemníkem a koordinátorem Unie výtvarných umělců ČR a podílí se na dramaturgii Hračkobraní – festivalu hraček z přírodních materiálů v Kamenici nad Lipou a na organizaci udělování známky kvality Správná hračka

